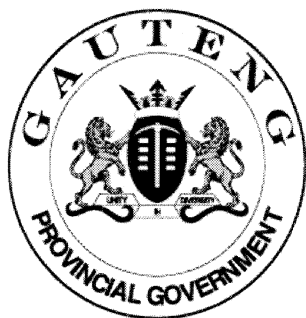

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

OCTOBER / NOVEMBER
OKTOBER / NOVEMBER

2004

TSHIVENDA LUAMBO LWA DAMUNI
GIREIDI YO LINGANELAHO

Bambiri la Vhuvhili

SG

119-2/2

7 pages

TSHIVENDA FIRST LANG SG: Paper 2

119 2 2

SG

COPYRIGHT RESERVED / KOPIEREG VOORBEHOU
APPROVED BY UMALUSI / GOEDGEKEUR DEUR UMALUSI

MUHASHO WA PFUNZO WA GAUTENG

MULINGO WA TSHITIFIKHEITI TSHA MATIRIKI

TSHIVENDA LUAMBO LWA DAMUNI
GIREIDI YO LINGANELAHO
(Bambiri la Vhuvhili)

TSHIFHINGA: Awara 2

MARAGA: 75

PFESANI:

- Mbudziso dzothe dzi fhindulwe nga Tshivenda tsho kunaho.
- Hu na khethekanyo tharu: A, B na C.
- Kha khethekanyo ya A: Mbudziso 1, ni fhindule mbudziso mbili fhedzi.
- Kha khethekanyo ya B nangani mbudziso nthi ya u toolola KANA ya vhubudziso vhutuku.
- Kha khethekanyo ya C, nangani mbudziso nthi ya vhubudziso vhutuku KANA ya u toolola.

KHETHEKANYO YA A
ZWIRENDO

MBUDZISO 1

Mulisa – M.J. Mafela

- 1.1 Vhalani tshirendo tshi re afho fhasi uri ni do kona u fhindula mbudziso dzi no do tevhela:

SEFO	
Iwe sefo ya yothe mirafho, U ri muvhuya a si ye kha vhavhi, Nge dzavho ndila dza fhambana.	3
Iwe u ri isaho mahayani ashu rothe, Mudzia u sa tanganyisa, Vhothe mbilu dzi do rula, Musilo swika ilo duvha, Line vuvha ha vhatu vhu sa do londotwa, U do sedza yashu mishumo, Nge rothe ra vha matavhi awe.	6 9
Hone khezwi u sa ri vhudzi duvha? Ra do dzula ro luga. Iwe u sa khakhi, Na henefho wo divha vhatali hashu, Ri vhadzia u shanduka.	12 15

<p>Ida wo fara zwau, Yone phethwa nga wa maanda, Ene mutonda vha tangaho lwawe, Nge ndivho vha hwala vha londota, Ita mushumo wau a hu na a u dzivhisaho.</p>	18
---	-----------

- 1.1.1 Sefo ino khou ambiwa afha ndi sefo-de? (2)
- 1.1.2 Nga mitaladzi i sa fhiriho malo, sumbedzani zwine murendi a tama u ri vhudza zwone kha tshirendo itshi. (8)
- 1.1.3 Murendi u tama vhatu vha tshi ita zwifhio fhano shangoni? (1½)
- 1.1.4 “Ene” kha tshirendo itshi yo imela mini? (1)
- [12½]**

1.2 Vhalani tshirendo tshi tevhelaho u ri ni do kona u fhindula mbudziso dzi ndi tevhela.

KHUKHWANA IDZI	
<p>Khukhwana idzi dzi lilaho, Tshililo tshi dzi kundisaho u pala ndodo. Muya wo kavhaho khadzo, Ndi zwi shushaho dzi thothonyaho.</p>	4
<p>Na idzi dzi dzi palelaho ndodo, Nge dza vha dzone dzo khuraho mukwita, He khukhwana dza dodoma hone. Mukwita u dzi tavisaho mikosi.</p>	8
<p>A si u khakha u vhidzelela hadzo. Ngavhe mikukulume na phambo, Dzi gudise khukhwana dzadzo, Khoru ya mukwita uyu.</p>	12
<p>Khakho kha dzi thothonyaho. Ndi u donolela zwivhuya kha khukhwana. Vhudi he dzi thothonyaho dzi si vhu bule Vhu lavhelelwa u anwa sa mitshele.</p>	16
<p>Miludzi ine dza lidza zwiakani, Pfuloni yadzo ya u tshela, Zwiliwa zwanu zwa u pala. Zwi fukukana daledaleni.</p>	20

- 1.2.1 “Khukhwana” hu ambiwa mini? (1½)
- 1.2.2 Vhabebi vha lavhelela zwifhio kha vhana vhavho? Neani izwo zwithu zwiraru. (6)
- 1.2.3 Khukhwana idzi murendi u ri dzi kundwa u pala ndodo nga mini? (2)

- 1.2.4 Nga mitaladzi i sa fhiriho miraru, sumbedzani zwine murendi a tama ri tshi guda kana u ri divhisa zwone kha tshirendo itshi.

(3)
[12½]

- 1.3 Vhalani tshirendo tshi re afho fhasi ni do kona u fhindula mbudziso dzi no do tevhela.

LAMUKISA

Mihumbulo yashu i vho mela daka
Tshene na zwi^uanzhela zwi vho vhangisa vhuthu
Nzeo a i fhambani na ya mmbwa
Murena ri lamukise ri tshe ri vhone.
Murena ri lamukise muzwilani wa lufu
Khunda dzo vhwaho nga maswina u fukedze
Magwekwe u reulule
Uri na rine ri takale sa zwinoni zwa tadulu.
Lufuno ndi mbofho ya phombwe sa mmbwa
Mmbwa i neaho luvhuli na khaladzi.
Mikumbi na zwimetane ndi kothotshengedzi yashu
Murena ri lamukise sa liivha thatheni ya tshilungwane
Vhatshili ri zwivhotshwa zwa zwidzulo na maimo
Ri dziphuli dza mbiluvhupowa
Ra nga thole dza magalangafhasi khanyoni
Murena ri lamukise dzhatshani lino.

- 1.3.1 Nga mitaladzi i sa fhiriho mitanu, sumbedzani vhudipfi ha murendi kha tshirendo itshi.

(5)

- 1.3.2 Murendi u fanyisa mmbwa na mini?

(1)

- 1.3.3 Murendi afha u khou humbela thuso kha nnyi?

(1½)

- 1.3.4 Ipfi muzwilani li amba mini?

(2)

- 1.3.5 Ndi zwifhio zwine murendi a ri zwi vho vha vhumuthu ha muthu?

(2)

- 1.3.6 Tshitanza ndi mini kha tshirendo?

(1)

[12½]

- 1.4 Vhalani tshirendo tshi re afho fhasi uri ni do kona u fhindula mbudziso dzi no do tevhela.

Yone-yone ambadzifhele,
Muhatuli makone o ima nga dzawe,
Muhatuli o fhumudza kotho,
U ri "tshete kotho".

Bugu dza vulwa ho dzika,
Muhatuli a thoma u hatula,
A hu na zwileli zwa dzithutha,
Mbuzi na tshede u itela u sendela.

A hu na vhadzulatsini na vhatsinda,
Vhothe vho khakha vho khakha,
Tshigwevho ndi gai na nda,
I thamboni vha ya hu si na thikhwa.

A hu na muambeli,
A hu na tshandanguvhoni,
A hu na nembâ ya lulimi,
Ndi ri a hu shumi mali.

Khathulo ndi mbili.
Ndi u ya thamboni,
Ndi u ya mbofholowoni,
A hu na tsha vhukati.

A si mali,
A si pfunzo,
A si vhushai,
Ndi khathulotshete ya Gu.

- 1.4.1 Neani tshirendo itshi thoho yo tshi teaho. (1)
- 1.4.2 Ndi zwifhio zwithu zwi no sumba u ri iyi kotho yo fhambana na dziñwe kotho. Neani zwithu zwiña. (4)
- 1.4.3 Muhatuli ane a khou ambiwa afha ndi nnyi? (1½)
- 1.4.4 Murendi uri khathulo ndi nngana? Neani idzo khathulo. (3)
- 1.4.5 Nga kothekhathuli murendi u amba mini? (1)
- 1.4.6 Murendi u amba mini nga mutaladzi wa 11? (2)

[12½]

GUMOFULU LA KHETHEKANYO YA A: [25]

**KHETHEKANYO YA B
LITAMBWA**

MBUDZISO 2

Zwo Itwa – A.M. Mahamba

Fhindulani mbudziso 2.1 KANA 2.2.

2.1 Ndi zwifhio zwine munwali a tama ri tshi guda zwone kha bugu yawe ya **Zwo itwa**? Tikedzani phindulo yanu.

[25]

KANA

2.2 Vhalani mbudziso dzi tevhelao:

“Hai, muhali nga vha nnditshe ndi tou mu rwa hoyu mukalaha wa tshivhimbili. Naa u unkunda vhusiku ndo lala a vho funa na u zwiita zwino nga masiari?”

- 2.2.1 (a) Muambi wa maipfi aya ndi nnyi? (1)
- (b) Dzina la muhali ndi lifhio? (1)
- (c) Mukalaha wa tshivhimbili hu ambiwa nnyi? (1)
- (d) Ndi ngani mukalaha uyu a tshi todou rwiwa? (2)
- 2.2.2 Nditsheni u a zwifha. Tikedzani muhumbulo uyu nga mbuno dzi bvaho kha dirama iyi. (3)
- 2.2.3 Zwiito zwa Malukuta zwi fhedza zwi tshi lutanya vhatu kha dirama iyi. Sumbedzani vhungoho ha fhungo iyi. (4)
- 2.2.4 Hu tshi pfi muthu o vhuya na bemu vha amba mini? Tikedzani nga tsumbo i bvaho diramani iyi. (3)
- 2.2.5 Thero khulwane kha dirama iyi ndi ifhio? Tikedzani. (3)
- 2.2.6 Dirama iyi ndi ya lushaka-de. Tikedzani phindulo yanu. (3)
- 2.2.7 Mathakhethakheni a dirama iyi a wanala ngafhi? Tikedzani phindulo iyi. (4)

GUMOFULU LA KHETHEKANYO YA B: [25]

**KHETHEKANYO YA C
NGANEA**

MBUDZISO 3

Mitsheto ya wa – A.W. Magau

Fhindulani mbudziso 3.1 KANA 3.2

- 3.1 Vho-Matambule vha tingeledzwa nga mitsheto ye ya fhedza i tshi phusukana. Talutshedzani nga vhudalo kutingedzele kwa mitsheto iyo na uri yo phusukana na u wa hani. [25]

KANA

3.2 Fhindulani mbudziso dzi tevhelaho:

- 3.2.1 Bulani vhaanewa vhane vha khou kudana kha nganea iyi. (2)
- 3.2.2 Ndi mini tshi no kudanya vhaanewa vhe na bula kha 3.2.1? (2)
- 3.2.3 Bulani fhethuvhupo hune Vho-Mutshekwa Zhendedzi vha dzula hone. Ndi ngani ni tshi ri fhethuvhupo ndi henefho he na bula? (4)
- 3.2.4 Vha ri ... "Phondi yo raliho sa Matambule i fanela u tou vhulawa hu vhusiku kana ya tou fhisedzelwa ngomu nduni ya fa. A sa tou ralo u do fhedza vhathu. Kha ri humele mutani nne ndi khou ri ndi ni lume-vho ndevhe."
(a) Ndi nnyi a ambaho izwi? (1)
(b) U zwi amba na nnyi? (1)
(c) Vhathu avha vha khou amba mafhungo aya vhe ngafhi? (1)
(d) Ndi zwifhio zwe zwa vha zwi tshi khou itwa henefho? (2)
(e) Ndi ngani muambi a tshi ambela Vho-Matambule zwo ralo? (2)
- 3.2.5 Ndi nnyi o vhulayaho Vho-Nguluvhe? Ndi ngani ni tshi ralo? (3)
- 3.2.6 Ntsundeni ni mu vhona sa muanewa-de? Ndi ngani ni tshi ralo? (3)
- 3.2.7 Mapholisa vho zwi konisa hani u wana ngoho ya u vhulawa ha Vho-Nguluvhe? (4)

GUMOFULU LA KHETHEKANYO YA C: [25]

GUMOFULU: 75

MAGUMO